

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 24 och 54 §§ lagen om arbetsavtal

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om arbetsavtal ändras. Det föreslås att arbetsgivaren skall vara skyldig att till arbetstagaren på dennes begäran ge utan dröjsmål ett lönebesked. Dessutom föreslås att den som un-

derlåter att ge lönebesked skall kunna dömas till böter.

Avsikten är att lagen skall träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Lagen om arbetsavtal (320/70) innehåller många stadganden som hänför sig till arbetsgivarens skyldighet att betala ut lön. I lagen finns dock inget stadgande om att ett särskilt lönebesked skall ges i samband med löneutbetalningen. I lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84) ingår å andra sidan stadganden om skyldigheten att lämna sådana uppgifter som behövs vid prövningen av rätt till arbetslöshetsdagpenning samt vid beviljandet och utbetalningen av studiesociala förmåner.

I 19 § förordningen om förskottsuppbörd stadgas att en bokföringsskyldig arbetsgivare är skyldig att över varje löntagare kalenderårsvis föra enhetlig förteckning (*lönekort*), ur vilken framgår bl.a. varje löneutbetalning specificerad enligt de uppgifter som finns angivna i förordningen. Enligt 20 § i samma förordning skall en bokföringsskyldig arbetsgivare, som samtidigt har haft åtminstone tre löntagare anställda, per löneutbetalning föra enhetlig förteckning (*lönelista*) ur vilken per löntagare framgår de uppgifter som finns angivna i förordningen. I praktiken består lönelistan ofta av de löneuträkningar som har getts även till arbetstagarna. Detta har i

stor utsträckning kommit att utforma innehållet i löneuträkningen.

I 29 § 1 mom. lagen om utkomstskydd för arbetslösa stadgas att arbetsgivarna är skyldiga att på begäran avgiftsfritt lämna arbetskraftsbyråerna, arbetskraftskommissionerna, socialförsäkringskommissionerna, arbetslöshetskassorna och utkomstskyddsombuden samt i denna lag nämnda besvärinstanser sådana uppgifter som behövs vid prövningen av om den som ansöker om arbetslöshetsdagpenning har rätt till sådan eller som behövs vid beviljandet och utbetalningen av studiesociala förmåner som avses i lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning samt att avgiftsfritt lämna sökanden sådana uppgifter som gäller honom själv, om inte något annat följer av lagen om allmänna handlingars offentlighet (83/51).

Arbetslöshetskassorna är i samband med besluten om arbetslöshetsdagpenning tvungna att av arbetsgivarna begära utredningar gällande löneutbetalningar. Detta avser såväl fastställandet av lön som ligger till grund för inkomstrelaterad dagpenning som bestämmandet av jämkad arbetslöshetsdagpenning. Rätt till jämkad arbetslöshetsdagpenning har under vissa förutsättningar den vars arbetstid har förkortats på grund av permittering, den

som medan han var arbetslös har tagit emot deltidarbete, den som har förflyttats till deltidstjänst eller vars arbetsförhållande har ombildats till arbetsförhållande på deltid, den som medan han var arbetslös har tagit emot heltidsarbete för kortare tid än en månad, den som har inlett företagsverksamhet i form av bisyssla samt den som sedan han blivit arbetslös från sin huvudsyssla fortsätter med en bisyssla som han haft utöver denna eller som har inkomst av företagsverksamhet som har inletts före arbetslösheten.

Grunden för beräkning av inkomstrelaterad dagpenning är den löneinkomst som skall anses som stadigvarande. I förordningen om fastställande av lön som läggs till grund för dagpenning avvägd enligt förtjänsten (754/84) stadgas att löneinkomsterna i första hand anges genom den löneuträkning som arbetsgivaren tillhandahåller vid arbetsförhållandets slut eller permitterings början. Löneuträkningen skall innehålla uppgifter om när arbetsförhållandet börjat och slutat samt uppgifter om löneinkomsten för minst sex kalendermånader eller, om det är fråga om säsongbetonat arbete, för minst de 12 kalendermånader som omedelbart föregått arbetslösheten. Om arbetsförhållandet är kortare skall uppgifter lämnas för hela den tid arbetsförhållandet pågått. I uträkningen antecknas skilt för sig semesterpenning eller semesterpremie samt semesterersättning.

I praktiken förutsätter den som betalar ut jämkad arbetslöshetsdagpenning, dvs. folkpensionsanstaltens lokalbyrå eller en arbetslöshetskassa, att en arbets sökande till sin dagpenningansökan i fråga om varje ansökningsperiod vid behov fogar ett lönebesked om lön som betalats ut till honom. En utredning som social- och hälsovårdsministeriet gjorde i november 1995, och som baserade sig på en förfrågan om arbetslöshetskassornas eventuella problem i anslutning till utbetalningen av dagpenningar, visade att en av orsakerna till fördröjd utbetalning av jämkad dagpenning är att uppgifter om lönen saknas eller dröjer. Den rådande situationen är problematisk av den orsaken att den skyldighet att lämna uppgifter som påförts arbetsgivarna enligt 29 § lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte är kombinerad med straffstadganden.

Arbetslagstiftningen innehåller ingen generell skyldighet att ge lönebesked till arbetstägaren. I och med att arbetslösheten har ökat

under de senaste åren, har framför allt tillfälligt arbete blivit allt vanligare. I fråga om dem som arbetar i kortvariga arbetsförhållanden hos olika arbetsgivare är anställningarna ofta präglade av fler osäkerhetsfaktorer än när det gäller personer i permanent heltidsarbete; alla är inte heller på det klara med de villkor som gäller i ett arbetsförhållande. De dröjsmål beträffande utkomstskyddet för arbetslösa som berott på avsaknaden av löneuppgifter har varit ägnade att accentuera dessa problem. Arbetstägaren behöver ett lönebesked för att få ovan nämnda utkomstskydd och för att kunna försäkra sig om att arbetsgivaren har betalat lön enligt gällande kollektivavtal eller enligt en överenskommelse arbetsavtalsparterna emellan. Med hjälp av lönebeskedet kan det vid behov också utredas om det bl.a. har betalats verkställd förskotts innehållning.

I 24 § lagen om arbetsavtal stadgas om betalningsplats och betalningssätt vad gäller penninglön. Enligt 1 mom. skall penninglön betalas efter arbetstidens utgång på arbetsplatsen eller i dess närhet, om inte annorlunda överenskommit. Om lönen enligt avtal inbetalas på arbetstägarens bankkonto eller genom förmedling av bank- eller postgironäring, skall betalningen eller giroordern, om inte annat överenskommit, enligt 2 mom. expedieras i så god tid att lönen kan beräknas stå till arbetstägarens förfogande på förfallodagen, och dessutom skall honom beredas tillfälle att vid behov få lönen eller en del därav i kontanter. Kostnaderna för dylikt betalningssätt står arbetsgivaren för.

Enligt 3 mom. får växel inte användas i stället för penninglön och, utan uttryckligt samtycke av arbetstägaren, inte heller check eller annan anvisning eller betalningsorder som utställts att betalas av ett penninginstitut eller från posten.

Av ovan nämnda orsaker föreslås att 24 § lagen om arbetsavtal kompletteras med ett nytt 4 mom., enligt vilket arbetsgivaren är skyldig att till arbetstägaren på dennes begäran utan dröjsmål ge ett lönebesked, av vilket framgår beloppet av den lön som betalats till arbetstägaren. Av lönebeskedet skall framgå vad arbetstägaren har förtjänat under den i beskedet nämnda löneperioden. Förpliktelsen att lämna löneuppgifter föreslås innehållsmässigt motsvara den standard gällande löneintyg som Finlands Standardiseringsnämnd fastställt 1991. Användningområdet för ett lönebesked som följer standar-

den är omfattande och täcker bl.a. också ansökandet om arbetslöshetsdagpenning.

Enligt standarden anges såsom löneuppgifter i lönebeskedet den utbetalade, förskottsinnehållning underkastade lönen för föregående kalenderår och innevarande kalenderår samt den senaste löneutbetalningsperioden, löneutbetalningsperioden, den under den senaste löneutbetalningsperioden verkställda förskottsinnehållningen, de för skift- eller säsongarbete betalda tilläggen för den senaste löneutbetalningsperioden samt semesterpenning och semesterersättningar. De uppgifter om anställningen som framgår av lönebeskedet är enligt standarden det datum då anställningen började och det datum då anställningen upphörde. Uppgifterna om löntagare avser personens namn, yrke eller tjänstebeteckning samt födelsetid. Beträffande arbetsgivaren skall enligt standarden i lönebeskedet införas arbetsgivarens namn samt kommunen där arbetsplatsen är belägen.

I och med det föreslagna stadgandet skulle det bli lättare för arbetstagararen att i situationer som hänför sig till utbetalningen av inkomstrelaterad dagpenning och jämkad dagpenning få ett lönebesked, och samtidigt skulle problemen i anslutning till utbetalningen avjämkad dagpenning minska. Stadgandet skulle dessutom vara ägnat att förbättra de tillfälligt anställdas möjligheter att kontrollera att löneutbetalningarna till dem är korrekta. För att exempelvis utbetalning av arbetslöshetsskydd inte skall fördröjas i onödan är det viktigt att lönebeskedet ges utan ogrundat dröjsmål.

Avsikten är att arbetarskyddsmyndigheter-
na samt de i 55 § 1 mom. lagen om arbet-
savtal nämnda arbetsgivar- och arbetstagar-

föreningarna skall övervaka iakttagandet av skyldigheten att lämna lönebesked. Att arbetarskyddets övervakningsfunktion utsträcks att gälla situationer i anslutning till lämnande av lönebesked bidrar till att göra det föreslagna förfarandet effektivare.

Av i stort sett samma orsaker som ovan har anförts, föreslås att 54 § ändras så, att även den som bryter mot det föreslagna 4 mom. i 24 § lagen om arbetsavtal skall kunna dömas till böter.

2. Propositionens ekonomiska verkningar

Avsikten med reformen är särskilt att underlätta utbetalningen av jämkad dagpenning och att därmed sporra arbetslösa arbetssökande att ta emot tillfälligt arbete samt att å andra sidan förbättra de tillfälligt anställdas ställning på arbetsmarknaden. Reformen antas inte ha direkta ekonomiska verkningar.

3. Beredningen av propositionen

Beredningen av propositionen är ett led i verkställandet av beslutet gällande statsrådets sysselsättningsprogram. Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid arbetsministeriet. I samband med beredningen har arbetsmarknadsorganisationerna hörts.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt sedan den har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av 24 och 54 §§ lagen om arbetsavtal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 april 1970 om arbetsavtal (320/70)
54 § 4 mom., sådant det lyder i lag av den 21 april 1995 (671/95), samt
fogas till 24 § ett nytt 4 mom. som följer:

24 §

Betalningsplats och -sätt

Arbetsgivaren skall till arbetstagaren på
dennes begäran utan dröjsmål ge ett lönebes-
ked, av vilket framgår beloppet av den lön
som betalats till arbetstagaren.

som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter
mot 24 § 4 mom., 26 § 1 mom., 47 § eller
52 § 2 mom. skall för *överträdelse av lagen
om arbetsavtal* dömas till böter. Ansvarsför-
delningen mellan arbetsgivaren och dennes
företrädare bestäms enligt de grunder som
stadgas i 47 kap. 7 § strafflagen.

54 §

Straffstadganden

Denna lag träder i kraft den
1996.

En arbetsgivare eller företrädare för denne

Helsingfors den 4 april 1996

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Arbetsminister *Liisa Jaakonsaari*

Lag

om ändring av 24 och 54 §§ lagen om arbetsavtal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 30 april 1970 om arbetsavtal (320/70)
54 § 4 mom., sådant det lyder i lag av den 21 april 1995 (671/95), samt
fogas till 24 § ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §

Betalningsplats och -sätt

Arbetsgivaren skall till arbetstagaren på dennes begäran utan dröjsmål ge ett lönebesked, av vilket framgår beloppet av den lön som betalats till arbetstagaren.

54 §

Straffstadganden

En arbetsgivare eller företrädare för denne som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 26 § 1 mom., 47 § eller 52 § 2 mom. skall för *överträdelse av lagen om arbetsavtal* dömas till böter. Ansvarsfördelningen mellan arbetsgivaren och dennes företrädare bestäms enligt de grunder som stadgas i 47 kap. 7 § strafflagen.

En arbetsgivare eller företrädare för denne som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 24 § 4 mom., 26 § 1 mom., 47 § eller 52 § 2 mom. skall för *överträdelse av lagen om arbetsavtal* dömas till böter. Ansvarsfördelningen mellan arbetsgivaren och dennes företrädare bestäms enligt de grunder som stadgas i 47 kap. 7 § strafflagen.

